

איך לקיים שיעור חוקים

חוקים

המטרה העיקרית של שיעור זה היא לתרגל את שני השיעורים הקודמים – חש"ם ושכ"ג. חוקים מספקים מצב חשיבה סדור ומוגדר היטב. חוק – קיים או מוצע – הוא הזדמנות לתרגל חש"ם. הגורמים המעורבים בחקיקת חוק מספקים הזדמנות לתרגול שכ"ג*.

המטרה העיקרית של השיעור היא, אמנם, לספק הזדמנות לתרגול, אך יש להקדיש תשומת-לב לחוקים כשלעצמם, כחלק ממצב החשיבה. בחשיבה על נושא כלשהו, בין הגורמים שאותם יש להביא חשבון נמצאים בדרך-כלל חוקים שונים שיש לקיים או שאין להפר. סיבה אחרת להכנסת נושא החוקים במקום זה היא כתגובה לטענה שבשיעורי החשיבה אין קיימים חוקים ושכל דבר מתאים.

אין הכוונה לקיים דיון פילוסופי על חוקים, אלא להשתמש בחוקים כמשהו שיש לחשוב עליו. כל עוד הדגש של השיעור הוא חשיבה על חוקים, ניתן לקיים דיון המתמקד בחוקים עצמם, בעיקר בדיון שמתקיים בסעיף של השיעור המוקדש ל"תהליך".

(בצילום של כרטיס העבודה מובא הסבר קצר על חוקים).

תרגול

(קראו את הסעיף תרגול בכרטיס העבודה של התלמיד)

את תרגילים 1, 2 ו-3 מתרגלים בדרך-כלל בזה אחר זה. אבל המורה רשאי להחליף כל תרגיל באחד התרגילים 4-7. התלמידים, כרגיל, עובדים בקבוצות.

תרגיל 1. הקבוצות מקדישות 5 דקות לניסיון להפיק ארבעה חוקים עבור הורים. בסוף הזמן המוקצב, כל קבוצה, בתורה, מתבקשת להציע חוק אחד, וכך עד שאין יותר הצעות.

הצעות:

- על ההורים להקשיב יותר.

* חוקי ומצוות היהדות מספקים מגוון נושאים לתרגילים ולפרויקטים. דוגמאות אפשר לשאוב מהתורה, למשל, עשרת הדברות (שמות, פרק כ') והחוקים שבפרקים הבאים (כא'-כג').
הנושא מתאים גם לכלים נוספים כגון שמ"י - היעדים, ער"ב - עדיפויות, תו"ת - תוצאות והשלכות - ד.ש.

תהליך

ייו

- אילו הם חוקים טובים ואילו הם חוקים גרועים?
- מי קובע את החוקים?
- לשם מה קיימים חוקים?
- מתי החוקים יעילים?

עקרונות

- א. חוק חייב להיות מופר, מובן ובר ביצוע.
- ב. חוק אינו חופך להיות חוק רק רק משום שאינו לררם של כמה אנשים.
- ג. חוק חייב לפעל לטובת רוב אלה שצריכים לציית לו.
- ד. אלה שאמורים ללייט לחוק צריכים להפן מהי מטרתו.
- ה. חוקים יש לבחון מפעם לפעם על-מנת לראות אם הם עדיין רגוניים.

פויקים

1. אילו היית מנהלת בית-ספר, מהם החוקים שהיית עומדת על קיומם?
2. אילו היית מארגנת תחרות לעזאזל אולן חנקינקיות, אילו חוקים היית קובעת לתחרות?
3. אם צריכים להיות חוקים לשביתה בתעשייה? *

3. חוקים

חוקים נחקקו מכמה סיבות:

- חלק מהחוקים נחקקו על-מנת למנוע בלבול: לדוגמה, חוק שמכונת חייבת לנסוע רק בצד אחד של הכביש.
- חלק מהחוקים נחקקו לשם ההגנה: לדוגמה, חוקי משחק הכדורגל הם שייצרים את המשחק.
- חלק מהחוקים נחקקו על-ידי ארגונים בעבור אנשים: לדוגמה, חוק שחייבים חייבים ללבוש מדים בשעה שהם בתפקיד.
- חלק מהחוקים נחקקו על-מנת למנוע ממועוט של אנשים לנצל את השאר: לדוגמה, חוק שאסור לנגב.
- באופן כללי, חוקי מטרתו להפוך את החיים לנחים וטובים יותר לגבי מרבית האנשים.

תרגול

1. אתם חברים בוועדה המנסה לחוקק חוקים המכתיבים להורים כיצד לפעל בילדיהם. האם תוכלו לחשוב על ארבעה חוקים עיקריים בנושא זה?
ישו חש"ש על החוקים שייצורם בעבור החורים בתורגיל הקודם.
2. במרבית הארצות נהגים במכוניות בצד הימני של הכביש. בבריטניה, לעומת זאת, נהגים בצד השמאלי: תועלת הצעה שום בריטניה תעבור לנהגה בצד הימני של הכביש כדי שתהיה כמו שאר הארצות. מהם התורמים המשורבים בשינוי כזה? ישו חש"ש על מצב זה.
3. קבוצת אנשים מפלגה לאי החוק כדי להתחיל בחיים חדשים. הם מבטלים את הכסף, את המלכות על רכוש ואת כל יתר החוקים הישנים. עד מהרה הם מגלים שאיש אינו מוכן לעשות את העבודה הקשה הכרוכה בבילול מוון ובלבתי בתים. ישו חש"ש על מצב זה והמציאו מספר חוקים לקבוצה.
4. מציעים חוק חדש לשוואן — במקום להיות נשוי לתומיד, בני הזוג יכולים להינשא למשך 5 או 10 שנים, כרצונם. ישו חש"ש על רעיון זה.
5. קיימת דאגה שמה הצעירים יקנו ויצפו יותר מהי בסרטי וידאו אלימים שאינם מתאימים להם. אילו חוקים תוכלו להמציא כדי למנוע התרחשות זאת?
6. במרוץ מפרשיות משתתפות סירות מסויגים שונים: חלקן גדולות ומתוררות; חלקן קטנות ואטיות. אתם מעוניינים שיהיה לכולן סיכוי שווה לנצח. אילו חוקים תוכלו לחוקק לשם כך?
7. אתם מעוניינים שיהיה לכולן סיכוי שווה לנצח. אילו חוקים תוכלו לחוקק לשם כך?

- על ההורים לנסות לראות דברים מנקודת ראותו של אדם צעיר.
- ההורים אינם צריכים לריב ביניהם בנוכחות ילדיהם.
- על ההורים לאפשר לילדיהם לקבל חלק מהחלטותיהם בעצמם.
- על ההורים לומר לילדים, מדי פעם בפעם, מה אינו מוצא-חן בעיניהם אצל ילדיהם.

תרגיל 2. בוחרים אחד מן החוקים שנרשמו בתרגיל 1 ועושים לגביו חש"ם. הזמן המוקצב הוא 3 דקות. בסופו של זמן זה מטילים על קבוצה אחת להציג את התפוקה שלה, והקבוצות האחרות יכולות להעלות נקודות נוספות.

תרגיל 3. בתרגיל זה מדגישים את ההבדל בין חש"ם לשכ"ג. הקבוצות מתבקשות לערוך רשימת שכ"ג לגבי הגורמים המעורבים – מבלי לציין האם זה רעיון טוב או לא. הזמן המוקצב לכך הוא 3 דקות. הקבוצה שרשימת הגורמים שלה היא הארוכה ביותר מציגה את ממצאיה, והקבוצות האחרות מוסיפות את שלהן. ניתן לכתוב את הרשימה על הלוח או להקרין בעזרת מקרן שקפים.

הצעות:

- זה כרוך בשינוי תמרורי התנועה.
- זה כרוך בחינוך-מחדש של האנשים.
- זה כרוך בתאונות כי אנשים ישכחו באיזה צד של הכביש הם נוהגים.
- אולי זה יגביר את המכירות של מכוניות זרות.
- יהיה צורך לשנות את מקומן של תחנות האוטובוס.

תהליך

(קראו את הסעיף תהליך בכרטיס העבודה של התלמיד)

מקיימים דיון פתוח של הכיתה כולה, שבו התלמידים מייצגים את עצמם ולא את דעות הקבוצה.

- אילו הם חוקים טובים ואילו הם חוקים גרועים?
- מי קובע את החוקים?
- לשם מה קיימים חוקים?
- מתי החוקים יעילים?

עקרונות

(קראו את הסעיף עקרונות בכרטיס העבודה של התלמיד)

הקבוצות בוחרות את רשימת העקרונות המופיעים בכרטיס העבודה לתלמיד. הן מתבקשות לציין מהם העקרונות החשובים ביותר בעיניהן. הקבוצות יכולות גם לבקר כל אחד מן העקרונות, או לבנות עיקרון משלהן.

פרויקט

(קראו את הסעיף פרויקט בכרטיס העבודה של התלמיד)

בשיעורים של שעה אחת לא יהיה די זמן לעבוד על סעיף זה. תרגילי הפרויקט יכולים לשמש כנושאים לחיבורים, או אפשר לבקש מן התלמידים לעבוד עליהם בזמנם החופשי, על-פי המקובל (בבית-הספר או בבית). בשיעורים ארוכים יותר יכולות הקבוצות לעבוד על תרגיל מסוים מתוך תרגילי הפרויקט, שנבחר על-ידן או על-ידי המורה, כפי שמתואר בפרק על תבנית השיעור האופייני.